

Affärsverket svenska kraftnät Org:202100-4284
Box 1200
172 24 SUNDBYBERG

Prövning av Affärsverket svenska kraftnäts ansökan om undantag från kravet att göra 70 procent av sammanlänkningskapacitet tillgänglig för marknadsaktörer Beslut

1. Energimarknadsinspektionen (Ei) godkänner att Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) får göra undantag från kravet att tillgängliggöra 70 procent sammanlänkningskapacitet per timme på sammanlänkningarna mellan elområdena Danmark 1 - Sverige 3, Danmark 2 – Sverige 4, Tyskland – Sverige 4, Polen – Sverige 4 och Litauen – Sverige 4.
2. Undantaget är begränsat till vad som är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerheten.
3. Beslutet gäller för perioden 1 januari 2020 till 31 december 2020 eller till den tidigare tidpunkt då undantaget att tillgängliggöra 70 procent sammanlänkningskapacitet inte längre är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerheten.
4. Svenska kraftnät ska senast fem dagar efter att sammanlänkningskapaciteten en enskild timme understigit 70 procent på någon av de i punkten 1 angivna sammanlänkningarna rapportera till Ei:
 - a. vilken kapacitet som istället tillgängliggjorts dagenföre- respektive intradagsmarknaden och
 - b. varför sammanlänkningskapaciteten understigit 70 procent vid det aktuella tillfället. Av redogörelsen ska framgå om det hade varit möjligt att vidta några åtgärder för att minska avvikelserna. Svenska kraftnät ska i sin redogörelse särskilt ange vilka volymer aktiva resurser för mothandel eller omdirigering som visade sig finnas tillgängliga och därmed hade kunnat användas av Svenska kraftnät vid det aktuella tillfället. Detta ska redovisas i tillgängliga MW per elområde för respektive timme som sammanlänkningskapaciteten begränsats.
5. Detta beslut kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Ansökan

Svenska kraftnät avser att tillhandahålla marknaden åtminstone 70 procent av sammanlänkningskapaciteten mellan Sverige och de medlemsstater som Sverige är sammanlänkade med inklusive Norge. Svenska kraftnät begär undantag från kravet på 70 procents sammanlänkningskapacitet per timme för sex sammanlänkningsringar i det fall det är strikt motiverat av driftssäkerhetsskäl. Dessa är sammanlänkningarna mellan:

- Norge 1 - Sverige 3,
- Danmark 1 - Sverige 3,
- Danmark 2 - Sverige 4,
- Tyskland - Sverige 4,
- Polen - Sverige 4, och
- Litauen - Sverige 4.

I normalfallet klarar Svenska kraftnät att tillgängliggöra åtminstone 70 procent av sammanlänkningskapaciteten. Under vissa omständigheter kan det dock uppstå situationer som inte kan hanteras med bibehållen driftssäkerhet inom ramen för de 30 procent av sammanlänkningskapaciteten som får användas för säkerhetsmarginaler, ringflöden och interna flöden för varje kritiskt linjesegment. Då är det nödvändigt att under enskilda drifttimmar begränsa sammanlänkningskapaciteten på en eller flera av de sex sammanlänkningarna.

Det finns i huvudsak tre anledningar till att 70 procent av sammanlänkningskapaciteten inte kan uppnås under samtliga timmar år 2020.

Den första och primära anledningen är den strukturella överbelastning i transmissionsnätet som förekommer i det så kallade Västkustsnittet i närheten av Göteborg. Västkustsnittet går igenom transmissionsnätledningarna mellan Strömma och Kilanda samt Horred och Kilanda. Vid norrgående flöde i Västkustsnittet på cirka 2 300 megawatt (MW) eller mer finns stora risker för överbelastning. När andra avhjälpande åtgärder inte är tillräckliga eller tillgängliga måste Svenska kraftnät, som sista utväg för att upprätthålla driftssäkerheten, minska det norrgående flödet genom att begränsa sammanlänkningskapaciteten på de sex utpekade sammanlänkningarna.

Den andra anledningen är att det för närvarande råder brist på resurser för mothandel (att använda för nedreglering) söder om det beskrivna Västkustsnittet. Därför går det inte alltid att motverka överbelastning genom att Svenska kraftnät genomför mothandel.

Den tredje anledningen är att Svenska kraftnät för närvarande tillämpar den så kallade Net Transfer Capacity (NTC)-metoden för kapacitetsberäkning. När Svenska kraftnät under år 2021 förväntas implementera den flödesbaserade kapacitetsberäkningsmetoden ökar möjligheterna att uppfylla kravet på att tillgängliggöra 70 procent av sammanlänkningskapaciteten eftersom den flödesbaserade metoden förväntas minska osäkerheterna i kapacitetsberäkningen. Metoden möjliggör dessutom att den faktiskt tillgängliga kapaciteten i nätet används mer effektivt, då prioritering mellan olika

sammanlänkningskapacitet inte behöver göras i kapacitetsberäkningsfasen utan i stället sker i samband med tilldelningen av kapacitet.

Svenska kraftnät avser därutöver att genom investeringar förstärka kapaciteten i det interna svenska transmissionsnätet, vilket ytterligare kommer att minska riskerna för överbelastning på längre sikt.

Slutligen planeras elproduktionen i kärnkraftverket Ringhals att väsentligt minska. Detta kommer att medföra att Västkuistsnittet avlastas.

Samordning och ärendets handläggning

Ei har den 27 november 2019 informerat samtliga tillsynsmyndigheter inom EU om Svenska kraftnäts ansökan om undantag. Ingen tillsynsmyndighet har motsatt sig det föreslagna undantaget.

Den danska tillsynsmyndigheten Forsyningstilsynet (DUR) har återkommit med information om att danska aktörer är negativa till att undantag beviljas samt med vissa synpunkter och påpekanden på innehållet i Svenska kraftnäts ansökan. Bland annat framför DUR att det är viktigt att begränsningarna av sammanlänkningskapaciteten ska ske vid så få tillfällen som är möjligt samt att Svenska kraftnät bör till Ei rapportera alla begränsningar som sker och motivera varför kapaciteten begränsades. DUR vill även bli informerad om de begränsningar som sker. DUR påpekar också att det är möjligt för förnybara energikällor att delta i marknaden för manuella frekvensåterställningsreserver (mFRR) och att så sker i Danmark men endast i mindre utsträckning i Sverige. DUR menar att Svenska kraftnät skulle kunna undersöka vad anledningen är till detta. DUR anser även att Svenska kraftnät borde redogöra bättre för hur nedstängningen av reaktorer i Ringhals kommer att påverka risken för överbelastning i Västkuistsnittet.

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

Förordning (EU) 2019/943

Förfaranden för att inskränka handeln får tillämpas endast i nödfall när den systemansvarige för överföringssystem tvingas vidta omedelbara åtgärder och omdirigering eller motköp inte är möjliga. Alla sådana förfaranden ska tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Utom i fall av force majeure ska marknadsaktörer få kompensation för inskränkning av tilldelad kapacitet (Art 16.2).

Systemansvariga för överföringssystem får inte begränsa den mängd sammanlänkningskapacitet som ska göras tillgänglig för marknadsaktörer för att lösa överbelastning inom sitt eget elområde eller som ett sätt att hantera flöden som är en följd av interna transaktioner inom elområden. Utan att det påverkar tillämpningen av undantagen enligt punkterna 3 och 9 i denna artikel och tillämpningen av artikel 15.2, ska denna punkt anses vara uppfylld om följande miniminivåer av tillgänglig kapacitet för handel mellan elområden uppnåtts:

- a) För gränser där en metod med samordnad nettoöverföringskapacitet används ska det lägsta tröskelvärdet vara 70 procent av överföringskapaciteten samtidigt som driftssäkerhetsgränserna respekteras, med beaktande av oförutsedda händelser, såsom fastställs i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
- b) För gränser som använder en flödesbaserad metod ska minimikapaciteten vara en marginal som fastställs vid kapacitetsberäkningen och finns tillgänglig för flöden som följer av utbyten mellan elområden. Den marginalen ska vara 70 procent av kapaciteten, samtidigt som driftssäkerhetsgränserna för kritiska linjesegment för utbyte mellan och inom elområden respekteras, med beaktande av oförutsedda händelser, såsom fastställts i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

Den totala mängden på 30 procent får användas för säkerhetsmarginaler, ringflöden och interna flöden för varje kritiskt linjesegment (artikel 16.8).

På begäran av systemansvariga för överföringssystem i en kapacitetsberäkningsregion får de berörda tillsynsmyndigheterna, om det är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerhet, bevilja ett undantag från punkt 8 för förutsebara orsaker. Ett sådant undantag, som inte får gälla inskränkning av redan tilldelad kapacitet enligt punkt 2, ska beviljas för högst ett år i taget, eller upp till högst två år förutsatt att undantagets omfattning minskar avsevärt efter det första året. Omfattningen av ett sådant undantag ska strikt begränsas till vad som är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerheten och de ska undvika diskriminering mellan interna utbyten och utbyten mellan elområden (artikel 16.9 första stycket).

Innan ett undantag beviljas ska den berörda tillsynsmyndigheten samråda med tillsynsmyndigheterna i andra medlemsstater som utgör en del av de berörda kapacitetsberäkningsregionerna. Om en tillsynsmyndighet motsätter sig det föreslagna undantaget ska ACER besluta om det bör beviljas enligt artikel 6.10 a i förordning (EU) 2019/942. Motiveringen och skälen för undantaget ska offentliggöras (artikel 16.9 andra stycket).

Om ett undantag beviljas ska de berörda systemansvariga för överföringssystem utarbeta och offentliggöra en metod och projekt som ska ge en långsiktig lösning på det problem som undantaget är avsett att lösa. Undantaget ska upphöra när tidsfristen för undantaget löpt ut eller när lösningen tillämpas, beroende på vilket som inträffar först (artikel 16.9 tredje stycket).

Med tillsynsmyndigheten avses en tillsynsmyndighet som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med artikel 57.1 i direktiv (EU) 2019/944 (artikel 2 punkten 2).

Ei:s motivering till beslutet

Ei har samrått med de tillsynsmyndigheter som utgör en del av de berörda kapacitetsberäkningsregionerna. Ingen tillsynsmyndighet har motsatt sig det föreslagna undantaget. Ei kan därför pröva ansökan.

Av regelverket följer att en total mängd på 30 procent sammanlänkningskapacitet får användas av den systemansvarige för överföringssystem för säkerhetsmarginaler, ringflöden och interna flöden för varje kritiskt linjesegment. Huvudregeln är att de systemansvariga för överföringssystem därutöver inte får begränsa den mängd sammanlänkningskapacitet som ska göras tillgänglig för marknadsaktörer för att lösa överbelastning inom sitt eget elområde.

Sammanlänkningen mellan elområde Sverige 3 och elområde Norge 1 omfattas av Svenska kraftnäts ansökan men på grund av att Norge inte är en medlemsstat omfattas denna sammanlänkning inte av beslutet.

Av Svenska kraftnäts ansökan framgår att Svenska kraftnät i normalfallet tillgängliggör 70 procent av sammanlänkningskapaciteten till marknadsaktörerna varje enskild timme. I vissa specifika fall bedömer dock Svenska kraftnät att sammanlänkningskapaciteten kommer att vara under 70 procent för fem av sammanlänkningarna vissa timmar under 2020. Dessa begränsningar kommer bara att göras när det är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerheten.

Undantag från att tillgängliggöra 70 procent överföringskapacitet på en sammanlänkning kan medges enligt regelverket om det endast är begränsat till vad som är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerheten.

Under de kommande åren ska den nya kapacitetsberäkningsmetoden för Norden (formellt kapacitetsberäkningsregionen Nordic) genomföras. Detta tillsammans med att elproduktionen i kärnkraftverket Ringhals planeras att minska väsentligt, medför att Västkostsnittet kommer att avlastas. Svenska kraftnät avser därutöver att genom investeringar förstärka kapaciteten i det interna svenska transmissionsnätet, vilket ytterligare kommer att minska riskerna för överbelastning på längre sikt.

Idag förekommer det däremot överbelastningar i Västkostsnittet som riskerar att äventyra driftssäkerheten vissa timmar. Enligt Svenska kraftnät kan driftssäkerheten då i vissa fall enbart hanteras genom att överföringskapaciteten begränsas på de sammanlänkningar som undantaget begärts för. Svenska kraftnät förbinder sig också att tillgängliggöra minst 70 procent av sammanlänkningskapaciteten för marknadsaktörer så länge som driftssäkerheten garanteras. Under dessa förhållanden är det motiverat att medge det ansökta undantaget.

Huvudregeln är att undantag får beviljas för högst ett år i taget. Svenska kraftnät har ansökt om att undantaget ska upphöra efter ett år eller när undantaget från att tillgängliggöra 70 procent överföringskapacitet inte längre är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerheten. Tidsfristen för Svenska kraftnäts undantag kan godkännas.

Svenska kraftnät har i ansökan åtagit sig att fortlöpande rapportera till Ei om varje tillfälle då undantaget tillämpas och skälen för detta. Ei delar Svenska kraftnäts inställning att ett rapporteringskrav ska införas. Svenska kraftnät ska därför senast fem dagar efter att sammanlänkningskapaciteten en enskild timme understigit 70 procent på någon av de angivna sammanlänkningarna rapportera till Ei:

- a. vilken kapacitet som tillgängliggjorts dagenföre- respektive intradagsmarknaden och
- b. varför kapaciteten understigit 70 procent vid det nämnda tillfället. Av redogörelsen ska framgå om det hade varit möjligt att vidta några åtgärder för att minska avvikelserna. Svenska kraftnät ska i sin redogörelse särskilt ange vilka volymer aktiva resurser för mothandel som visade sig finnas tillgängliga och därmed hade kunnat användas av Svenska kraftnät vid det aktuella tillfället. Detta ska redovisas i tillgängliga MW per elområde för respektive timme som sammanlänkningskapaciteten begränsats.

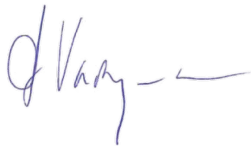
Upplysning om offentliggörande av metod m.m.

När ett undantag beviljas ska de berörda systemansvariga för överföringssystem utarbeta och offentliggöra en metod och projekt som ska ge en långsiktig lösning på det problem som undantaget är avsett att lösa.

Hur man överklagar

Se bilaga 2, så här gör du för att överklaga beslutet.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson. Vid den slutliga handläggningen deltog även chefsjuristen Göran Morén, chefsekonomen Therése Hindman Persson, avdelningschefen Caroline Törnqvist samt biträdande avdelningschefen Kaj Forsberg, föredragande.

Anne Vadasz Nilsson

Kaj Forsberg

Bilagor

1. Svenska kraftnäts ansökan från den 27 november 2019.
2. Så här gör du för att överklaga beslutet.

Skickas till

Affärsverket svenska kraftnät
ACER - Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (för kännedom)
Tillsynsmyndigheterna i kapacitetsberäkningsregion Nordic, Baltic och Hansa (för kännedom)
Norges Vassdrags- og Energidirektorat, NVE (för kännedom)